260415 - Yardım dernekleri, Fitre sadakalarını teslim almadan tutarı kadarıyla sadaka verebilirler mi?

Soru

Bazı dernekler, ihtiyaç sahibi olan aileler ve yoksulların dosyalarına binaen yıllık çıkarılacak sadaka tutarı hakkında bilgileri bulunmaktadır. Aynı şekilde geçmiş yıllar ışığında elde edilecek sadaka tutarları hakkında da bilgileri bulunuyor. Dernek, bayrama bir iki gün kalaya kadar beklemesi imkansız olduğu için gıda maddeleri daha önceden toptan ve uygun fiyata alabiliyor. Bu nedenle geçmiş bilgilere dayanarak ihtiyacını takdir eder ve gıda maddelerini satın alıyor bunu derneğin bütçesinden karşılıyor ve fakirlere dağıtıyor bu esnada sadaka ve verenlerden ücretleri teslim alınıyor. Şayet eksik veya fazla bir şey olursa son iki günde telafi ediliyor. Nitekim bu durumda gerekeni yapmak kolay olmaktadır. Bu konuda görüşünüz nedir. Parayı teslim almadan ve sadaka veren kişinin niyeti oluşmadan fitreyi vermek caiz mi ?

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

Şüphesiz fitre sadakası diğer ibadetler gibi niyetsiz geçerli olmaz. Nitekim Rasulullah sallallahu aleyhi vesellem şöyle buyurmuştur: "Ameller niyetlere göredir. Herkese niyetinin karşılığı vardır."[1]

İbn Kudame rahimehullah şöyle dedi: "Niyetsiz zekatı çıkarmak caiz değildir." Ancak İmam şahıstan zorla alırsa bu hükümden istisnadır. Fıkıh alimlerine genelinde zekatta niyet şarttır. Ancak Evzai'de rivayet edildiğine göre niyetin vacip olmadığını söylemiştir.

Diğer ibadetlerde olduğu gibi ameli işlemeden az bir süre ile niyet edilebilir. Bu ibadette vekalet olabildiği için niyetin amelle aynı anda olması zor olur.

Şayet kişi, niyet ettikten sonra malı vekiline teslim ederse, vekili niyet etmese de bu işlem caizdir.

Ancak niyet ile malı teslim zamanı arasında uzun bir zaman olmaması şartı koşulmuştur.

Niyet, malı tesliminden uzun bir zaman sonra olmuşsa geçersizdir. Fakat vekiline teslim esnasında niyet etmişse caizdir. Vekili ihtiyaç sahibine verirken niyet etmişse yine bu işlem geçerli olur.

Şayet vekil niyet eder de, malın sahibi niyet etmemişse geçerli olmaz. Çünkü burada farz ona bağlıdır. geçerlilik onun niyetiyle gerçekleşir. [2]

Şeyhulislam İbn Teymiye şöyle dedi: "Her ne kadar da zekat, mali bir hak ise de Allah rızası vacip olan bir ibadettir. Bu nedenle niyet vaciptir. Mal sahibi izni olmadan, başkası onun yerine yapması geçerli değildir. [3]

El Merdawi rahimehullah şöyle dedi: Bir kimse hayatta olan bir kişinin izni olmadan onun adına zekat verirse geçerli değildir.[4]

Bunun üzerine bir kimse, derneği kendi adına vekil kılmadan dernek onun adına zekatı veya fitreyi veremez.

İkincisi: Dernek kendi parasıyla gerekli gıda maddeleri alabilir daha sonra fitre verenlere satabilir. Daha sonra fitre verenlerin adına bir veya iki gün önce dağıtabilir. Dernek vekalet almadan fitreleri dağıtarak daha sonra parasını alması caiz değildir.

İbn Useymin, bu soruya benzer konu ile ilgili şöyle dedi:

Bir merkezin önceden gıda maddelerini alıp daha sonra fitre vermek isteyenlere satması ve daha sonra meşru vaktinde dağıtılması caizdir.

İbn Cibrin rahimehullah'a şöyle bir soru soruldu:

15 Ramazandan sonra zekatı teslim etmek ve bayramdan bir veya iki gün öncesinden dağıtılması üzere fitrede vekalet vermek caiz mi?

Cevap: "Fitrenin ücretini Ramazan ayın başında veya ortasında vererek dağıtımı için vekalet vermesinde sakınca yoktur." Dedi.

Bu konuda en faziletli olan şey: Fitre verenlerin ikamet ettiği şehirde dağıtılmasıdır. Vekil bayramdan bir veya iki gün önce fitreleri dağıtması gerekir. En iyisini Allah bilir.

---

[1] Buhari/1

[2] El Muğni 28476

[3] Mecmu fetava 7/315

[4] El İnsaf 3/198